

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref.:
GERIKSEN
S08/48

Arkivnr:
041 -
L7607/08

Dato:
11.03.2008

Ved henvendelse vennligst oppgi referanse S08/48.

HØRINGSUTTAELSE FRA ASKER KOMMUNE TIL UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING

Plan- og bygningsavdelingen, Asker kommune oversender vedlagt saksprotokoll fra utvalgssak 36/08, Formannskapetets møte 04.03.08; Høringsuttalelse til utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming (vedlegg 1). Vedlagt følger også saksinnstillingen (vedlegg 2).

Med vennlig hilsen

Gro Eriksen
Landskapsarkitekt

Vedlegg

Vedlegg 1

Saksprotokoll sak 36/08, formannskapetets møte 04.03.08

Vedlegg 2

Saksinnstilling til sak 36/08, formannskapetets møte 04.03.08

PLAN- OG BYGNINGSSJEFEN
Besøksadresse
Knud Askers vei 24
1383 Asker
Postadresse
Postboks 353
1372 Asker

Telefon
66 90 90 00
Telefax
66 76 80 88
E-post
plan.bygning@asker.kommune.no

Bankgiro
6003 06 79000
Org.nr.
944 382 038 mva.

ASKER KOMMUNE

ASKER KOMMUNE DOKUMENTSENTER	
Løpenr. ✓	Saksbeh.
10.03	
Ark.kode P	
Ark.kode S	
Saksnr.	
Gradering:	

L.nr.: 6997/08
S.nr.: 08/48
Arkivnr.: 041//
Dato: 05.03.2008
Saksbeh.: Gro Eriksen

Utvalg	Formannskapet	Utvalgssak	36/08
Møtedato	04.03.2008		

SAKS PROTOKOLL: UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER... UTFORMING HØRINGSUTTALELSE

Behandling:

Per Anders Owren (H) foreslo som et nytt pkt. 4:

Det bør gjøres endringer i plan- og bygningsloven og teknisk forskrift slik at universell utforming kan være til tilstrekkelig nytte og hjelp for brukere; og gi hjemmelsgrunnlag for å stille de nødvendige krav i en del plan- og byggesaker.

Votering:

Innstillingen med tillegg av forslaget fremmet av Owren (H) til et nytt pkt. 4, ble enstemmig vedtatt.

Vedtak:

1. Formannskapet slutter seg til rådmannens vurderinger og gir sin tilslutning til utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming, og har i pkt 2 og 3 anbefalinger om enkelte tillegg.
2. Det bør i pkt 6 om innsigelse og klage innføres klagerett for kommunalt råd for funksjonshemmede.
3. I den utdypende forklaringen til pkt 2c og 5f bør det redegjøres nærmere for strategier og retningslinjer for avveininger i de tilfellene der universell utforming kommer i konflikt med hensynet til forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer, samt forvaltning av friluft- og naturområder. Det samme gjelder avveining mot hensynet til økonomi, og til god byggeskikk.
4. Det bør gjøres endringer i plan- og bygningsloven og teknisk forskrift slik at universell utforming kan være til tilstrekkelig nytte og hjelp for brukere; og gi

hjemmelsgrunnlag for å stille de nødvendig krav i en del plan- og byggesaker.

SAKSFREMLEGG

Godkjent av: *P. A. Lange*
Saksbehandler: Gro Eriksen
Arkivsaksnr.: 08/48

ASKER KOMMUNE RÅDMANNEN	
Reg. nr.	Saksbeh.
25 FEB. 2008 kl. 1230	
Arkiv: 041	
Ark. kode P	
Ark. kode S	
Saksnr.	
Kassasjon	

UTKAST TIL RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER FOR UNIVERSELL UTFORMING HØRINGSUTTALELSE

::: Sett inn innstillingen under denne linja – denne linjen skal ikke fjernes↓
Rådmannen anbefaler formannskapet å fatte slikt

v e d t a k:

1. Formannskapet slutter seg til rådmannens vurderinger og gir sin tilslutning til utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming, og har i pkt 2 og 3 anbefalinger om enkelte tillegg.
2. Det bør i pkt 6 om innsigelse og klage innføres klagerett for kommunalt råd for funksjonshemmede.
3. I den utdypende forklaringen til pkt 2c og 5f bør det redegjøres nærmere for strategier og retningslinjer for avveininger i de tilfellene der universell utforming kommer i konflikt med hensynet til forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer, samt forvaltning av friluft- og naturområder. Det samme gjelder avveining mot hensynet til økonomi, og til god byggeskikk.

::: Sett inn innstillingen over denne linja – denne linjen skal ikke fjernes↑

... Sett inn saksutredningen under denne linja – denne linjen skal ikke fjernes↓

1. SAMMENDRAG OG KONKLUSJON

1.1 Hva saken gjelder

Asker kommune er som høringsinstans blitt oversendt utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming fra Miljøverndepartementet. Høringsfristen er 15. mars 2008.

1.2 Rådmannens konklusjon

Rådmannen anbefaler formannskapet å gi sin tilslutning til utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming. Kommunen er opptatt av universell utforming og vil gjerne bli bedre mht dette. Universell utforming er allerede et av temaene i Askers kommuneplan vedtatt i juni 2007. Rådmannen anbefaler at rikspolitiske retningslinjer i tillegg innfører klagerett for kommunalt råd for funksjonshemmede. Den utdypende forklaringen til retningslinjene bør nærmere redegjøre for strategier og retningslinjer for avveininger som må foretas i de tilfellene der universell utforming kommer i konflikt med hensynet til forvaltning av kulturminner og kulturmiljøer, samt forvaltning av friluft- og naturområder. Det samme gjelder avveining mot hensynet til økonomi, og til god byggeskikk.

Rådmannen påpeker at det er behov for endringer i plan- og bygningsloven og i teknisk forskrift for at de rikspolitiske retningslinjene for universell utforming kan være til tilstrekkelig nytte og hjelp for brukerne.

2. SAKSOPPLYSNINGER

2.1 Problemstillingen

Asker kommune er som høringsinstans blitt oversendt utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming fra Miljøverndepartementet. Høringsfristen er 15. mars 2008. Kommunalt råd for funksjonshemmede i Asker avgir egen høringsuttalelse.

Formålet med retningslinjene er blant annet å sikre at planleggingen bidrar til en utvikling mot et stadig mer universelt utformet samfunn. Rikspolitiske retningslinjer skal legges til grunn for all planlegging etter plan- og bygningsloven. Etter Miljøverndepartementets mening er imidlertid universell utforming i planleggingen alene ikke tilstrekkelig for å nå nasjonale mål om at alle mennesker i landet skal ha like muligheter til å utvikle sine evner og leve gode og meningsfylte liv. I utkastet foreslås det derfor at retningslinjene bør brukes i øvrig forvaltningsvirksomhet innen de rammene sektorlovene gir.

De rikspolitiske retningslinjene inne holder åtte hovedpunkt med tilhørende utdypende forklaring og veiledning. Teksten i hovedpunktene er relativ kortfattet, mens forklarings- og veiledningsdelen er mer omfattende. Hovedpunktene har følgende overskrifter:

1. Nasjonale mål for universell utforming
2. Virkeområde og formål
3. Ansvarsforhold
4. Krav til den kommunale planprosessen
5. Krav til fysisk utforming
6. Innsigelse og klage
7. Endringer
8. Ikrafttredelse

Høringsbrevet med utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming og utdypende forklaring/ veiledning er gjengitt i vedlegg 1. Det vises til denne for detaljer.

Departementet opplyser i oversendelsesbrevet at det vil bli foretatt en nærmere vurdering av de økonomiske konsekvensene av forslaget til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming før Regjeringen tar endelig stilling til dette. Når det gjelder pkt 8 om ikrafttredelse, er det angitt at disse trer i kraft straks med unntak av pkt 3d som først trer i kraft ved ikrafttredelsen av ny plan- og bygningslov. (Pkt 3d omhandler forslagsstillers ansvar i et planarbeid for at det sikres nødvendig medvirkning fra relevante organisasjoners brukergrupper og enkeltpersoner, blant annet kommunalt råd for funksjonshemmede. I tillegg omhandler pkt 3d at forslagstiller skal sørge for at planforslaget tilfredsstiller de angitte kravene til fysisk utforming.)

Definisjon

Universell utforming defineres i den utdypende forklaringen/veiledningen som:

Universell utforming er utforming av produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker, i så stor grad som mulig, uten behov for tilpasning og en spesiell utforming.

Nasjonale mål for universell utforming

Alle skal ha like muligheter til å utvikle sine evner og leve gode og meningsfylte liv.

Dette innebærer en inkluderende planlegging og utforming av produkter og omgivelser, løsninger som kan brukes av alle.

Formål

Innholdet i rikspolitiske retningslinjer for universell utforming kan oppsummeres til å være en strategi for å klargjøre og sikre at hensynet til universell utforming blir ivaretatt. Retningslinjene skal bidra til at universell utforming får større tyngde i de avveininger som foregår i planleggingen etter plan- og bygningsloven og øvrige sektorlovgivning. Retningslinjene klargjør ansvarsforholdet i arbeidet med universell utforming i planleggingen slik at det kan stilles krav til organisering av arbeidet, det er behov for samarbeid på tvers av sektorer og nivåer.

3. INTERNE KOMMENTARER TIL HØRINGSUTKASTET

Eiendomsforvaltningen

Eiendomsforvaltningen har ikke gjennomgått kommunens eiendommer med tanke på behov for utbedringer og ombygginger for ivareta universell utforming i bygninger med tilhørende utanlegg. Det er heller ikke utarbeidet noen økonomisk kalkyle for dette.

Plan- og bygningsavdelingen

Plan- og bygningsavdelingen er positiv til strategien og målsettingen i de rikspolitiske retningslinjene for universell utforming. Imidlertid er ikke bestemmelsene i plan- og bygningsloven og teknisk forskrift tilstrekkelig oppdatert per i dag. En har foreløpig ikke hjemmel til å stille de nødvendige krav i en del plan- og byggesaker.

Lokalisering av nye boligområder til områder med relativt flatt terreng slik at tilhørende veier, utearealer og friområder har universell utforming, kan lett komme i konflikt med jordvern hensyn. Ny utbygging lokalisert i tilknytning til eksisterende sentra og knutepunkt for personer med nedsatt funksjonsevne, vil kunne bidra til sammenhengende tilgjengelighet i omgivelsene og kortere avstander til tjenester aktiviteter og service. Askers kommuneplan vedtatt juni 2007 bygger på dette prinsippet.

Det vil kunne bli en utfordring å gjøre de nødvendige avveiningene i de enkelte sakene i og med at begrepet universell utforming ikke er et entydig juridisk begrep. I pkt 5 som omhandler krav til fysisk utforming, angis det at de oppgitte prinsippene skal etterstrebes, kravene oppfattes dermed ikke som absolutte. Det vil som angitt i veiledningen lett kunne oppstå konflikter mellom universell utforming og hensynet til kulturminner og kulturmiljø, hensynet til terreng og landskap slik at det ikke dannes store "sår" med skjæringer og fyllinger, hensynet til natur der det kan være ønskelig med minst mulig inngrep og forstyrrelser, hensynet til god byggeskikk, og hensynet til økonomi. Plan- og bygningsavdelingen er av den oppfatning at den utdypende forklaringen til pkt 2c og 5f bør redegjøre nærmere for strategier og retningslinjer i de tilfellene der universell utforming kommer i konflikt med slike hensyn.

Idrett- og friluftsavdelingen

Arbeidet med universell utforming av natur og friluftsområder står overfor et dilemma. På den ene siden skal vi ta vare på opplevelseskvaliteter og bevare plante- og dyreliv, natur- og kulturlandskap med minst mulig inngrep og forstyrrelser. På den andre siden skal vi legge til rette for at befolkningen skal kunne drive friluftsliv. Slike avveininger må gjøres ved valg av områder som tilrettelegges, ved valg av tiltak og ved vektlegging av hvordan tiltakene skal utføres.

Det er en utfordring å sikre at all tilrettelegging skjer på en mest mulig naturvennlig måte, slik at opplevelsesmulighetene ivaretas og det biologiske mangfoldet ikke blir skadelidende, samtidig som det bidrar til at flest mulig får anledning til å drive med friluftsliv på sitt nivå.

Friluftsliv for alle betinger at det finnes et bredt spekter av områder for utøvelse av friluftsliv. Graden av og type tilrettelegging vil ofte være avgjørende for hvilke brukergrupper som oppsøker et område. For noen grupper vil brede, godt merkede turveier, tilrettelagte bålplasser og områder med serveringssteder være attraktive. Andre grupper som ønsker ensomhet, ro og stillhet har behov for store sammenhengende områder uten tekniske inngrep og tilretteleggingstiltak.

Idrett- og friluftsavdelingen ser behov for at rikspolitiske retningslinjer for universell utforming i større grad berører denne problematikken og avveiningene som må gjøres ved tilrettelegging.

4. ESTETISKE OG MILJØMESSIGE KONSEKVENSER

Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming kan medføre estetiske og miljømessige konsekvenser. Dette gjelder i særlig grad i forhold til bevaringsverdige bygninger med tilhørende omgivelser og i sårbare natur og friluftsområder. Det må i saker som berører disse forholdene gjøres en avveining i forhold til universell utforming. De rikspolitiske retningslinjene for universell utforming angir at det må foretas en slik avveining, men kommer i liten grad inn på hvordan.

5. RÅDMANNENS VURDERINGER

Rådmannen er positiv til strategien og målsettingen i de rikspolitiske retningslinjene for universell utforming. Imidlertid er ikke bestemmelsene i plan- og bygningsloven og teknisk forskrift tilstrekkelig oppdatert per i dag. En har foreløpig ikke hjemmel til å stille de nødvendige krav i en del plan- og byggesaker. Rikspolitiske retningslinjer for universell utforming vil dermed foreløpig ikke bli til tilstrekkelig hjelp og nytte for brukerne.

Kommunen har allerede uttrykt en konkret holdning til universell utforming. Dette er et av temaene i Askers kommuneplan vedtatt 12.06.08. Kommuneplanen angir blant annet følgende i kapittel om LivsløpsAsker:

I Asker skal det være greit å bo i alle livssituasjoner, også om helsa eller økonomien svikter. Tettsteder, skoler, transporttilbud og grøntanlegg skal utformes slik at alle kan delta.

Framtidig boligbebyggelse skal dreies mot utvikling av tettsteder med variert leilighetstilbud, og skal berike og supplere omkringliggende boligområder.

I alle tettstedene skal det være mulig å bli boende i leiligheten eller i området om funksjonsevnen blir nedsatt ("universell utforming" som et bærende prinsipp).

Kommuneplanens arealdel inneholder i pkt 3. 3 i tillegg en retningslinje om universell utforming.

3.3 Krav om universell utforming

Ved utarbeidelse av planer etter pbl er det et mål å legge til rette for universell utforming.

Planforslaget skal inneholde vurdering av om tilgjengelighet for alle befolkningsgrupper, herunder bevegelseshemmede og orienteringshemmede, er ivaretatt.

For vurdering av tilgjengelighet vises det til tilgjengelighetskriteriene nedfelt i teknisk forskrift (TEK).

Rådmannen anbefaler at rikspolitiske retningslinjer for universell utforming innfører klagerett for funksjonshemmedes organisasjoner på kommunenivå. Dette vil styrke deres mulighet for innflytelse i konkrete saker hvor universell utforming ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Dette er ikke angitt i høringsforslaget.

Det vil kunne bli en utfordring å gjøre de nødvendige avveiningene i de konkrete plan- og byggesakene etter plan- og bygningsloven i og med at begrepet universell utforming ikke er et entydig juridisk begrep. I pkt 5 som omhandler krav til fysisk utforming, angis det at de oppgitte prinsippene skal "etterstrebes", kravene oppfattes dermed ikke som absolutte. Det vil som angitt i veiledningen lett kunne oppstå konflikter mellom universell utforming og hensynet til kulturminner og kulturmiljø, hensynet til terreng og landskap, hensynet til natur og friluftsområder der det kan være ønskelig med minst mulig inngrep og forstyrrelser, hensynet til god byggeskikk, og hensynet til økonomi. Rådmannen anbefaler at den utdypende forklaringen til retningslinjene redegjør nærmere for strategier og retningslinjer i de tilfellene der universell utforming kommer i konflikt med slike hensyn. Det angis i den utdypende forklaringen at Statens byggetekniske etat, Statsbygg, Husbanken, Riksantikvaren og Direktoratet for naturforvaltning har utarbeidet strategier, retningslinjer, eksempler og forvaltningspraksis som viser hvordan slike problemstillinger kan løses. Å kun vise til dette anses ikke som tilstrekkelig.

6. KONKLUSJON

Rådmannen anbefaler at formannskapet slutter seg til rådmannens vurderinger og gir sin tilslutning til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming med noen tillegg som er nærmere omtalt og begrunnet i saken.

Einar Gaustad (sign.)

Vedlegg:

Vedlegg 1

Høringsbrev – Utkast til rikspolitiske retningslinjer for universell utforming datert 06.12.2007

... Sett inn saksutredningen over denne linja – denne linjen skal ikke fjernes↑